

Krabbameinsfelagið 15 ár

Komandi mánadag eru 15 ár liðin, síðani Føroya Felag móti Krabbameini varð sett á stovn. Í hesum sambandi verður móttøka í felagshølinum mánadagin frá kl. 15 til 17, har formaðurin Jákup Olsen býður vælkomnin.

Føroya Felag móti Krabbameini hevur nú 15 ár á baki. Tað var stovnað tann 17. jan. 1979. Í nøkur ár høvdu ætlanir verið um at stovna eitt føroyskt felag fyri fólk, sum hevði áhuga fyri krabbameinssjúkum, við líknandi endamáli sum í hinum norðurlöndum.

Í 1978 fingur nakrir limir í Lions felagnum í Tórshavn tað hugskot, at teir 3 Lions-klubbarnir í Føroyum skuldu stovna eitt føroyskt krabbameinsfelag, fáa tað í gongd og stuðla tí í byrjan. Felagið skuldi vera heilt óheft av Lions. Nakrir fundir vóru hildnir á heysti 1978, uppskot til viðtøkur varð gjørt og t. 17. jan. 1979 var stovnandi fundur hildin á Hotel Hafnia. Nógvar fólk vóru á fundi, og ein nevnd fyri komandi krabbameinsfelagnum varð sett. Nevndarlimir vóru: Johannes Thomsen, Mogens Egholm, Kirsten Olsen og Sanna Dahl Niclasen, øll úr Havn, Agnar á Dul úr

Klaksvík, Zacharias Leitisstein úr Runavík og Marianna Jensen úr Vestmanna.

Varanevndarlimir vóru Anna Kristina Nolsøe av Tvøroyri og Leon Joensen úr Sørvgá. Johannes Thomsen varð valdur formaður, Agnar á Dul næstformaður og Marianna Jensen kassameistari.

Heitið á felagnum skuldi vera: Føroya Felag móti Krabbameini.

Seinast í januar var bræv við girokorti sent í hvørt hús í Føroyum, við áheitan um at gerast limir og senda limagjald. Áheitanin fekk ógvuliga góða undirtøku. Á fyrsta nevndarfundinum t. 26. mars sást, at nú vóru skrásettir um 1.800 limir, og inngoldið var við limagjaldi og gávum umleið 110.000 kr. Sama ár stuðlaði Lions klub Tórshavn felagnum við 76.000 kr. Felagið hevur seinni eisini fingið fleiri testamentariskar gávur.

Í dag er limatalið 3.020. Í

nevndini eru nú Jákup Olsen, formaður, Poul Sørensen, næstformaður, Agnar á Dul, kassameistari, Kaj Kallsberg, Marjun Joensen, Oli Jacobsen og Christian Winthereig. Varanevndarlimir eru Kirsten Olsen og Sanna Dahl Niclasen.

Høvuðsendamálini hjá felagnum hava verið og eru: 1. Á ymiskum háttum at upplýsa um krabbameinssjúkur og um, hvussu tær kunnu fyrbyggjast.

2. At veita stuðul til gransking av krabbameinssjúkum.

3. Í serligum føri at veita fólk hjálpa, sum eru komið illa fyri av krabbameinssjúku.

Fyrstu árin var mest dentur lagdur á upplýsandi tiltøk; fyrilestrar vóru hildnir í nógvum bygðum um fyrbyggjandi kanningar, einstakir bókingar komu út, og samrøður vóru í útvarpi og bløðum.

Á Landssjúkrahúsinum var tørvur á tólum, sum vóru nýtt til kanningar av krabbameinssjúkum, og krabbameinsfelagið stuðlaði keypi av gammakamera til Landssjúkrahúsið í 1982. Nøkur ár seinni megnaði felagið at geva Landssjúkrahúsinum eitt lasertól, sum serstakliga kundi hjálpa sjúklingum við krabbameini í sodningarglum.

Í 1983 vóru fyrireikingar gjørdar til at fáa skrásett allar illkynjaðar sjúkur í Føroyum í samarbeiði við tað danska cancerregistrið. Av ymiskum grundum, m.a. orsakað av vantandi telduskipan, er henda skráseting enn ikki fullfígjað.

Tørvur var á sjúkrasystrahjálpa, og frá 1. november 1983 varð sjúkrasystir sett, fyrst tímalønt 15 tímar um vikuna, men frá 1. august 1985 var hon sett í fast starv hálvan dag og kundi soleiðis vera at hitta fyrrapartin allar gerandisdagar.

Sanna Dahl var við til at stovna felagið og hevur sitið sum formaður í mong ár. Mynd Jens C Vang

Arbeið hennara skuldi vera at hjálpa sjúklingum í trupulleikum teirra, bæði sálarliga og praktisk. Á tí praktiska økinum var mes brúk fyri hjálpa til fólk, sum høvdu »stomi«, og til kvinnur, sum høvdu fingið skurðviðgerð fyri krabbamein í brósti – ør at hialna teimum at fáa protesu.

Fyri kvinnur, sum høvdu ella høvdu havt krabbamein í brósti, var ein sjálvhjálparbólkur, nevndur »bót til bata« stovnaður í 1984. Endamálið var, at kvinnur, sum vóru blivnar frískar av sjúkuni, skuldu hjálpa teimum nýpereraðu, so at tær fingur nýtt mótt at liva lívið.

Eitt tiltak, sum var umráðandi at fáa í lag, var ein grunnur til at hjálpa fólk, sum var komið illa fyri av krabbameinssjúku.

Í 1986 vóru innsavningar hildnar um alt landið, við lutaseðlum og bingo við tí úrsliti, at nærur 500.000 kr. komu inn. Nógvar fólk hava tøk uppiborna fyri ta hjálpa, tey góvu felagnum í sambandi við hesar innsavningar.

Á aðalfundi í krabbameinsfelagnum t. 6. apríl 1987 var hjálpargrunnurin stovnaður, reglugerð varð góðkend og ein try-manna-nevnd varð vald. Í tí nevndini eru nú: Mogens Egholm, formaður, Jákup Olsen og Sanna Dahl Niclasen.

Síðan hevur hjálpargrunnurin latið pening hvørt ár til fólk, sum hava søkt um hjálpa.

Tey fyrstu árin vóru nevndar- og aðalfundir hjá felagnum hildnir á Hotel Hafnia, sum bjóðaði felagnum høli ókeypis. Hotel Hafnia hevur soleiðis stuðla-

að krabbameinsfelagnum ómetaliga væl.

Roynt varð leingi at finna bfilig høli, og 1. januar 1985 fekk felagið endiliga egna skrivstovu, men har var ógvuliga trøngt.

Seinni hevur felagið fingið betri umstøður og hevur nú ráðgevingarstovu í leigaðum góðum og væl hóskaðum høli.

Nú hevur felagið síðan 1. juni 1992 havt sjúkrasystir, Joan Ziskason, setta í starv heilan dag. Hon er samstundis skrivar hjá felagnum og kann sameina tey ymisku tiltøkini.

Ráðgevingarstovan er opin hvønn gerandisdag, og sjúklinga og avvarðandi kunnu venda sær til sjúkrasystirina um upplýsing og hjálpa.

Krabbameinsfelagið virkar fyri, at fólk, sum hava ella hava havt krabbameinssjúku, fáa meiri samband við hvørt annað, so at tey ikki fela seg »burturmist«. Fundir hava verið bæði í Havn og í einstøkum bygðum fyri hesum fólkum og avvarðandi teirra. Áðanin er at halda fram við tilfúkum tiltøkum.

Roynt verður eisini at savna minni áhugabólkar av sjúklingum við sama endamáli sum »bót til bata«, har fólk kunnu tala saman um teirra trupulleikar og vera hvørjum øðrum til hjálpa.

Krabbameinsfelagið hevur í fleiri ár roynt at virka fyri at fáa serkøna lækna-tænastu viðvíkjandi krabbameinssjúkum (onkologi) til viðgerð og kontrol av sjúklingum í Føroyum í

Síðani 1992 hevur Joan Ziskason røki fulltíðarstarv sum sjúkrasystir á skrivstovuni hjá felagnum. Mynd Jens C. Vang